

LETRAS Xosé Vázquez Pintor, que recibirá a 'Letra E' dos escritores galegos, valora o seu "esfuerzo de resistencia" tras anos de "ninguneo"

Revelacións agridoce

Recoñecido cos premios máis prestixiosos do país, irá á Feira Habana e publicará a novela inédita 'Máis vidas'

V. Oliveira · Santiago

"Eu tiven que facer un esforzo de resistencia, pero nunca me rendín, malia o *ninguneo* que ás veces tiveron comigo. Este país necesítanos a todos. Os estacazos son malos pero este premio recompensa eses pequenos desgustos". Un sentimento agridoce percorre as verbas do melidense Xosé Vázquez Pintor despois de coñecer que a Asociación de Escritores en Lingua Galega (AELG) lle concederá este ano a 'Letra E' en recoñecemento á súa traxectoria literaria, nun acto que se celebrará o vindeiro 7 de xuño na súa terra natal, Melide.

A xeración dos 'Novisimos', tal como os bautizou María Victoria Moreno nunha antoloxía de 1973, saudou os ventos da transición coa poesía social e comprometida nada nos anos de silencio do franquismo. Autores como Fiz Vergara, Darío Xohán Cabana, Farruco Sesio, Alfredo Conde, Lois Diéguez ou o propio Xosé Vázquez Pintor despuntaban como fillos dunha época en transformación.

De feito, o paso das décadas e a irrupción das novas xeracións fixeron que as traxectorias destes escritores se desdubuxasen. Vázquez Pintor cultivou os catro xéneros máxicos: poesía, narrativa, ensaio e teatro. Nos anos 70 respirou o socialrealismo mentres que unha década despois se achegou ás formas da poesía en auxe, dun lirismo telúrico e suxestivo. Licenciado en Ciencias da Educación, vive en Cangas do Morrazo, onde traballou como mestre de Ensino Primario. É tamén colaborador habitual na prensa periódica, na que dera a coñecer de novo a súa actividade literaria.

Froito da súa intensa traxectoria literaria, foi premiado cos máis importantes galardóns galegos: o Eduardo Pondal en 1981, o Cidade de Ourense e o Esquíno en 1989, o Uxío Novoneyra, o Torrente Ballester e o Carvalho Calero no 2000, mesmo o da Crítica Española no 2002 e o derradeiro, o Vicente Risco de narrativa, en 2007.

Malia todo, este mestre nado en Melide en 1946, que hoxe asegura sentirse "agradecido ós meus compañeiros por elixirme, á xente, á sorte e á resistencia, que é o mellor consello que lles podería dar aos escritores que comezan" garda no seu ánimo unha espiña dos anos de silencio.

"Coméntalle o outro día a Darío Xohán Cabana, a desgraza que sufrimos os novisimos da poesía

Vázquez Pintor na casa de Quián, ao fondo, protagonista dos versos de 'Banzados' co que gañou o Novoneyra

galega que tivemos unha lousa enriba durante moito tempo. Foi unha xeración desastrosa", asegura. E engade: "Os da poesía social fomos varridos do mapa, o cal foi un desencanto e un contrasentido. Eu vinme *ninguneado* pero sempre tiven a sorte de pensar que seguiría resistindo".

Por iso decidiu "probar fortuna" en narrativa e publicou en 1999 *Lume de biqueira*, unha novela sobre fútbol, "cando ninguén quería oír falar de fútbol en literatura", di, aínda que eran os anos dourados do Superdépou.

Finalista do Blanco Amor pero excluído pola fala

Despois publicou *Quen faga voar* que recibiu o Carvalho Calero e *A memoria do boi*, recoñecida co Premio da Crítica e o Torrente Ballester. E, buscando o máis difícil que se poida, escribiu *Mar de bronce*, unha novela sobre o mar "eu, que

non sei nadar" que, segundo revela, presentou ao Premio Blanco Amor. "Chegou a ser finalista pero non gañou por circunstancias lingüísticas, porque o xurado cría que abusaba da fala con gheada e seseo", sinala. "É certo que os novisimos fomos masacrados pero eu teño parte de culpa niso. Chamábanme para ir a presentacións e a actos e non quería saír", explica. Porén, reconece que "se daquela me encumiaran, tería subido a unha nube e non daría feito nada".

Hai dous anos, Vázquez Pintor caeu enfermo. Afirma que a súa mellor "terapia" entón foron dúas novelas máis: *Para dicir abril*, a obra coa que gañou o Vicente Risco o ano pasado, e que presentará en marzo en Ourense da man de Sotelo Blanco, e *Máis vidas*, unha obra aínda inédita que tirará do prelo Espiral Maior.

Dentro dunhas semanas, o 21 de febreiro, o escritor melidense vivi-

rará o que considera "o cimo" da súa traxectoria ao acudir á Feira do Libro da Habana coa obra gañadora do Vicente Risco e tamén para acudir á presentación do volume *Xosé Vázquez Pintor: la memoria que reconstruye un mundo*, a tese de doutoramento da profesora de crítica literaria na Universidade cubana, Ianelys Velazco Fajardo.

Aínda que só editou unha obra de teatro para nenos, *A fraga encantada*, en 1987, que foi finalista do Concurso de Teatro Infantil O Facho, Vázquez Pintor lembra con agarimo o pioneiro grupo de mimo Anacoradouro, que fundou en 1981.

"Fun autodidacta do teatro de base e creamos un grupo fundamentado no mimo e a pantomima con nenos de 15 a 18 anos. Percorremos moitos lugares, fomos a Porto, Barcelona ou Bilbao. Daquel grupo saíu Mónica Caamaño, que é hoxe unha actriz recoñecida", sinala.

Anos máis tarde, fundou o grupo de teatro Casa da bola para xente maior, co que percorreu Galicia durante dous anos. "O teatro é o gran necesitado, está abandonado por nós que sempre fomos un pobo intérprete e agora imos ao Entroido de espectadores. Que o noso teatro estea tan botado abaixo, é unha pena. Eu boto en falta a posibilidade dun teatro de base."

Lembra unha anécdota con súa nai. "Cando era pequeno, tiña uns once ou doce anos, eu estudaba por libre, e suspendín unha materia. Entón miña nai castigoume e, como viña ao pobo o circo dos xitanos, díxenlle a miña nai que me deixase ir e ela preguntoume: ¿Estudaches todo, todo, todo? Eu respondín: Estudei todo. Entón comprendino, tiña que esforzarme". ●

O IDIOMA

"Se a lingua vive, salvámonos todos"

"Nos últimos tempos estou pola lingua porque se o idioma se salva, salvámonos todos". Lembra que pasou de ser un cativo que falaba en castelán a optar polo galego, algo ao que se foi afacando a súa nai sen lle reprochar nunca a súa mutación lingüística.

Nun artigo titulado 'Matria, lingua e poesía' que publicou o ano pasado remíteme á súa postura sobre o galego. "Cómprame saber que a Lingua, máis e antes que calquera arquitectura e arte e nombrada que nos conmove, é quen resiste e vai identitaria de compañía coas idades do

Amor e das entregas", escribe. Á fin, o problema da lingua é, asegura, "un problema de afecto, de cariño". Do seu afecto pola etnoloxía naceu unha triloxía de ensaios antropolóxicos que Xerais tirou do prelo: *Os vellos oficios* (1996), *A tribo sabe* (1999) e *Tal era vivir* (2004). "Neste tempo de silencios, é un orgullo recuperar a historia dos traballadores de oficios, unha riqueza máxica de Galicia", asegura. Logo de levar vivindo 35 anos en Cangas, Vázquez Pintor recibiu unha homenaxe o pasado decembro na parroquia de Coiro, onde foi profesor.